

Helmi-
jie'llempirrõsprogramm

2021-2030

Helmi-programm ra'vvai Lää'ddjânnam luâđ mäanghämmsažvuõđ da pue'rad huânn'nam jie'llempirrõõzzi vue'jj

Äldsin peä'l Lää'ddjânnam luât-tyypin da 12 prose'ntted Lää'ddjânnam šlaajin lie vaarvuâla. Suurmõs mäinn tääz lij jie'llempirrõõzzi keäppnummuš da kvalitee'tt kuõskki huânn'nummuš. Luâđ keeu'hjõõvmmõõžž årstâttmõš ooudald já'ttlõs da ka'tti tääimaid. Helmi-prograammâst tuejjeep konkreettlaž suõ'jjeem-da hâiddamtuâjaid luâđ mäanghämmsažvuõđ pue'rren.

TÄÄIM

Jie'ggi
suõ'jjummuš
da oou'dabnalla
sättmõš

Lää'ddcaa'zzi
da -leäušai
teevmmõš

Ärbvuõtt-
biotooppi
teevmmõš da
hâidd

Mie'cci
suõ'jjummuš,
oou'dabnalla
sättmõš da
luâtthâidd

Čääzzai
da reddluâđ
teevmmõš

Helmi-prograamm täävtõõz lie pijjum ekka 2030, da prograamm viiggât čõõđ nu'tt suõ'jjeemvuu'din ko še tõi åalgpeä'lnn.

Prograammâst lie õhttsi'žže 40 tääimad, koid ko'le teevmõõžž da hâiddamtääimai lââ'ssen še tu'tk'kummuš, saaggtummuš da čõõnâsjoukkõhttsažtuâjj.

Helmi-prograamm tääim tuärjee ekosystee'mkääzkkõõzzi toi'mmjummuž da čaa'zzisuõ'jjummuž di vie'kkte äimmõsmuttâz cõggmõõžžâst da tõõz šiõttlõõvmmõõžžâst.

Prograamm tääimaivui'm pue'reet loo'jji vaarvuâlaž luât-tyypin da mäangai šlaaji suõ'jjeemtää'zz.

Viikkâp čõõđ Helmi- prograamm veiddsõs õhttsažtuâjast da tåaim vuâđđâ'vve mäddvuä'mstee'ji jiõččtäättlažvuõ'tte

Pirrõsministeriast da mädd- da meä'cctäällministeriast lij vasttõs tåaimai čõõđ viikkmet. Kuhttui ministeriai vaaldâšmsue'rij organisaatio di kää'dd, sie'br, õhttõõzz, pääiklažõutstõõzz da jee'res pirrõs- da meä'ccsue'rij toi'mmjeei di mäddvuä'msteei ve'kķe čõõđ Helmi-prograamm.

Helmi-vuu'd kōskkee tåaimaid veiddsõs obbvuõttân

Helmi-prograammâst tä'rķstõölât jie'llempirrõõzzid veiddsõs obbvuoittân. Täavtõssân lij vuâđđeed 30-50 Helmi-vu'vdded, kook lie mäñghämmsažvuõđ peä'lnn tää'rķes jie'llempirrõõzzi kōskkuum pääi'ķ. Teevvam- da hâiddamtåaimaid, koid tuejjeet Helmi-vuu'din, plaanât vuu'd toi'mmjee'ji õhttsažtuâjjan, kuä'ss viõkkšõsvuõtt da vaaiktemvuõtt lâssne. Helmi-vuu'di lââ'ssen Helmi-tåaimaid tuejjeet še jee'res paai'ķin õõuti mie'ldd.

Jie'ğği suõ'jjummuš da ou'dabnalla sättmõš

Jeä'ğgluât-tyyppi da -šlajjõzz
vaarvuällsi'žžen šõdmõõžž årstâ'ttem
diõtt taarbšet jie'ğği lââ'ss-suõ'jjummuž.
Suõ'jjummuš õhttu ij kuuitâg ri'jtte, pe'ce jm.
koškkummuž seu'rrjõssân huânn'nam jie'ğği
vue'jj âlgg pue'reed ou'dabnalla sättmõõžž
kuânstivui'm.

Suõ'jjeet jie'ğğid mäddvuä'mstee'jivui'm
jiõčtäättlânji sagstõõlee'l

60 000 ha

Sää'ttet jie'ğğid ou'dabnalla õhttsi'žže

59 300 ha

Sää'ttet jie'ğğid ou'dabnalla
riikk da privatt suõ'jjeemvuu'din

30 000 ha

Sää'ttet jie'ğğid ou'dabnalla
suõ'jjeemvuu'di åalgpeä'lnn

20 000 ha

Sää'ttet jie'ğğid ou'dabnalla
Meä'cchalltõõzz

mänggâânnmie'ccin

9 300 ha

Maacctet čaa'zzid

suõ'jjeemjie'ğğid pirrõõtti
vuu'din

400 kpl .

Lå'ddčaa'3zi da -leäušai teevmõš da hãidmõš

Vaarvuâlaž da ķeäppnam čää'cc- da reddlå'ddnaa'lid ra'vvjet lå'ddčaa'3zid da -leäušaid teevee'l, staanee'l loo'ddi pie'zz raajjâm rääh di ta'rjee'l ķiđđloo'ddid poorrâm- da vuânstemvuei'ttemvuõđid.

Teevat SPA-vuu'did (EU lå'dd-direktiiv meâldlaž jeä'rab suõ'jjeemvuu'did) da jee'res suõ'jjeemvu'vddsäimmõõzz šiõgg lå'ddčää'ccpaai'ķid

200

 kpl

Vuâđdeet da teevat suõ'jjeemvu'vddsäimmõõzz åålgpeällsaž lå'ddleäušaid

500

 kpl

Ää'net huõl tivvum paai'ķi hãaidast teevmõõžž mânġa da ođsmââttet taarblaž vue'zzin teeavamtääimaid Helmi-pââ'j ääi'j.

100

 kpl

Altteet jâkknaau'di viõkkšõs-seellmõõžž mâtam tivvum SPA-paai'ķin

70

 kpl

Tiuddeet loo'ddi rääuhtem- da vuânstemvuu'di säimmõõzz jiõõčtäättlaž toi'mmjem-maallivui'm

150

 kpl

Ä'rbvuõttbiotooppi teevmõš da hãidd

Što ä'rbvuõttbiotoopp
seilla, tõk taarbše čõõd
äi'j juatkkjeei hãaid.

Ä'rbvuõttbiotooppi teevmõõžž
da hãaid tävtõssân lij
raajjad õll täss'sânji hoiddum
ä'rbvuõttbiotooppi säimmõõžž
šlaajid, kook taarbše tõid.

Tapio Heikkilä

Pää'jeet ho'iddjum ä'rbvuõttbiotooppi šorrõõžž

52 000

hehtaa're

Pue'reet ä'rbvuõttbiotooppi
tää'zz teevee'l

26 000

ha

Vuãđdeet ä'rbvuõttbiotooppi
hãaid vä'lddkãaddlaž
koordinaatiojoouk

Vuãđdeet ä'rbvuõttbiotooppi
hãaid vooudlaž õhttsažtuâjj-
jooukid

Ra'vvjet ođđjie'llempirrõõžzi
säimmõõžž teevee'l da hããidee'l
šlajjõõžžeez peä'lnn ärvvsaž
ođđjie'llempirrõspaai'kid

150

kpl

Mie'cci suō'jjummuš, oou'dabnalla sättmõš da luâtthåidd 2021-2025

Helmi-prograamm tåaimaid piijät jeä'rben vaaruâlaž meä'ccšlajjõzz jie'llempirrõzzi, vaaruâlummus meä'ccuât-tyyppi di jie'gği da mineraalmäädai vaajtõövvâmuvu'di ärra.

Helmi-prograamm tåaim tiuddee METSO-prograamm ii'jji 2021-2025.

Viiggât čõõd oou'dabnalla sättmõõžž da luâtthåidd suō'jjeemvuu'din da jee'res ärvvsaž meä'ccvuu'din

800 kpl

Ää'nee'l se'st mie'cc puälddmõõžžid

750 ha

Viiggât čõõd luâtthåiddamtåaimaid riikk mänggâänmie'ccin

2 850 ha

Vuâdđeet tuärjvuu'did luâđsuō'jjeemvuu'di õöldâsvuõ'tte nu'tt, što suō'jjeet paai'kid šeäštmuõrrcuõppmõõžž mânŋa

Meä'cchalltõs tiuddad meä'cctä'rčkstummši vuâdald ii'jji 2021-2022 vu'vddekolooglaž säimmõõzz. Meä'cchalltõõzz vu'vddekolooglaž plaanmõõžž vaaiktemvuõd ärvvtõõlât ee'jj 2023 lo'ppe mõõnee'st. Seämmast se'lvvtet še valdiajännmi mie'ccisuō'jjummuž viõuseemtaarbidi da vue'ittemvuõdid mie'ldd looggee'l EU biodiversite'ttstrategia mäñghämmsažvuõtt-täävtoõzzi kai'bbjõõzzid valdia jännmi vue'zzeld.

Mie'cci suõ'jjummuš, ouu'dabnalla sättmõš da luâtthåidd METSO- prograammâst 2026–2030

Helmi-prograamm vue'ssen piijât täävtõõzzid METSO-prograamm pue'tti pâjja. Täävtõõzzid täärktet da piijât koon-ne ârra METSO- da Helmi-prograammin vuãžžum kíõçclásttmõõžži vuãdald veiddsõs tuâjj-jooukâst, koon nõõmtet ouddâl ânn'jõž METSO-pââ'j puuttmõõžž.

Suõ'jjeet mie'ccid
mäddvuä'mstee'jivui'm
jiõççtäätlanji sagstöõlee'l

40 000 ha

Staaneet täällmie'cci
mäñghämmsažvuõđ
privattmie'ccin luâtthåaid
veäkka

2 000 ha

Viiggât čõõđ
luâtthåiddamtåáimaid riikk
mänggânnmie'ccin

2 490 ha

Viiggât čõõđ ouu'dabnalla
sättmõõžž da luâtthåaid
suõ'jjeemvuu'din da jee'res
ärvvsaž meä'ccvuu'din

900 kpl

Äâ'nee'l se'st mie'cc
puälddmõõžžid

750 ha

Staaneet täällmie'cci
mäñghämmsažvuõđ
privattmie'ccin pírrostuärjjõõzz
veäkka

20 000 ha

Čääzzai da reddluâđ teevmõš da hâidd

Čääzzaid teevee'l maacctet čäccõõzz da tøn pirrõõzz nu'tt puârast ko vuei'tlvaž vuákka, kää'tt leäi ouudažtoi'mmjummuž tuejjeem heâmmõõzz. Täävtõssân lij staaneed čääzzai da reddluâđ vaarvuâlaž šlajjõõzz da luât-tyyppid. Teevmõõžži vaaiktõõzzi staaneem diõtt älgg vä'ldded lokku kolggâmvuu'di vaaiktõõzz.

Teevat čääzzaid da tõi ä'lddkolggâmvuu'did luâđsuõ'jjeemvuu'din.

Kääiv	Vuäj	Flada da kluuv
350 kpl	200 km	40 kpl

Teevat čääzzaid da tõi ä'lddkolggâmvuu'did suõ'jjeemvuu'di äälgpeä'lnn.

Kääiv	Vuäj	Flada da kluuv
700 kpl	400 km	40 kpl

Maacctet jåå'ttemõhttvuõđid čääzzažpaai'kid

700 kpl

Jaukkeet jåå'ttemcõgldõõzzid čääzzain riikk mänggâänmie'ccin

970 kpl

Vuâđdeet čääzzai teevmõõžž vä'lddkåâdlaž koordinaatiojoouk

Teevat da hââdat reddluât-tyyppid suõ'jjeemvuu'din da tõi äälgpeä'lnn

200 kpl

Se'lvvtet reddjie'llempirräõzzi sââj da teevmamtaarbid tåâimai koon-ne ärra piijjâm diõtt

Saaggtummuš da čõõnâsjoukkõhttsažtuâjj

Vuõiggäggsaž da vaaikteei saaggtummuš lij vääžnai Helmi-prograamm o'nnstummšest. Saaggtummušin lââ'zztet prograamm da tõn tääimai tobddmõõžž da primmsallašvuõđ. Nääi't ainsmââ'ttet hei'vvjeei luâttsõõ'ji käunn'jummuž progra'mme. Saaggtummušin õhtteet Helmi-prograamm luättjaukki kuõskki õõlmâs sagstõõllmõ'sše da mušttlet prograamm tääimaid luättjaukki årstâ'ttem diõtt. Veiddsõs toi'mmjeeijoouk prograammâst pâjjne vuârrvaiktemvuõtt da õõutveäkka tuejjummuš.

1 Pijjât Helmi-progra'mme seu'rrjemjoouk, ko'st lij veiddsõs vuâđđ

2 Pijjât Helmi-progra'mme vâ'lddkââddlaž saaggtemjoouk da tuejjeet taarbšum saaggtemtääimaid

3 Pijjât vooudlaž õhttsažtuâjj-jooukid juõ'kk JJP-kõõskõsvouda

4 Vuâđdeet škooultemha'ñkkõõžž luâtthâaid da oou'dabnalla sâttmõõžž silttõõžž lââ'zztem diõtt

5 Jä'rjstet Kâ'dd-Helmi da Seä'br-Helmi -spesiaalveä'kkvuõđi ooccmid

Prograamm teâttvuâđđ da seu'rrjummuš

Pukin Helmi-prograamm tee'min lij tarbb inventâ'sttmid, tu'tkkummša da se'lvvtõõzzid. Nääi't ainsmââ'ttet, što prograamm tääim mâ'nne vuõigg paai'kid.

1 Tärkset inventâ'sttmid kuõskki uu'ccmõskai'bbjõõzzid

2 Inventââ'stet prograamm tääimai paai'kid da tuejjeet taarbšum veiddsab ka'rttjummušid

3 Tuärjeet Helmi-täävtõõzzid vuällmõõžž taarbšum se'lvvtõõzzivui'm da tu'tkkummšin

4 Oou'deet Helmi-tääimai päi'kktiõttu teâttmaall da tuejjeet õõlmâs karttsuâvldõõžž

5 Plaanât da viiggât čõõđ prograamm kōskk- da loppärvvtõõllmõõžžid

Lââ'ssen Helmi-prograammâst lie jiijâs tääim prograamm seu'rrjummuša. Prograamm teeknlaž seu'rrjummuž lââ'ssen seu'rrjet tääimai vaaiktemvuõđ luâđ määnghämmsažvuõ'tte.

